

ԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԵՐԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱՇՊԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՊԱՏՇՈՆԱԹԵՐԸ (ԼՂ. ՏԱՐԻ)

نشرة مطرانية الأرمن الأرثوذكس

Oqnuunnu №. 2024

êàòðÀàÚÊàðÐð, ²ð²ÜÀúð³Üê, ð²Î²Üâàððàð,
Üêî²Þðæ²ÜÆ¹²òØ²ÜÜÆêîÀ¶àòØ²ðºò

Զորեցաբթի, 21 Օգոստո 2024-ին, Սուլիկոյ Նորընտիր խորհրդարանը օրէնսդրական չորրորդ նստաշրջանի իր բացման նիստը գումարեց, նախագահութեամբ խորհրդարանի երիցազոյն անդամ Մուհամմետ Խեր

Իրենց կարգին Խորհրդարանի անդամներ անհատ առ անհատ սահմանադրական երկմասակալութեան արարողութեան մասնակցեցան:

Ժողովը իր աշխատանքը պիտի շարունակէ Յինգշաբթի, 22 Օգոստ-սին՝ ըստորելու խորհրդարանի և ախազահը եւ գրասենեակի անդամները:

êàöðÆàÚ Èàöðð, ²ð²ÜÆ°ðºêÖàÈ ²Ü
øºÂðø²ðÆ² ¶² ¹ ðÆÆº²Ü ê²ðØ²Ü², ð²Î ²Ü Æð
ºð, ØÜ²Î ²ÈåôÂÆðÜÀÎ ²Î ²ðºð

Համաձայն Նախագահական
204 թուակիր հրամանագիրին,
ընթացք առաջ Սուրբոյ խորհրդա-
րանի օրենսդրական 4-րդ նըս-
տաշրանի բազման նիստը:

- Արցախում 2023թ. Սեպտեմբերին Ատրպեյճանի կողմից ձեռնարկուած ցեղային գտումները՝ որպէս ցեղասպանութիւն եւ մարդկութեան դէմ իրականացուած յանցագործութիւն

- Ներխուժիւմը Հայաստանի Հանրապետութեան տարածք էլ ուժի կիրառման սպառնալիքով ճնշումները Հայաստանի վրայ

-Պաջուի կողմից պատասխանուած Արցախի ռազմաքաղաքական դե-կավարների եւ միևնույն գերիշների նկատմամբ կեղծ մեղադրանքները, Վերաբեր-մունքն ու Նրանց անորոշ ճակատագիրը

- Արտապեյթական կողմից շարունակուող հակահայկական քաղաքականութիւնը, որն արտայայտում է նաև Արցախի պատմամշակութային հարուստ ժառանգութեան ոչնչացման, իրացման եւ ինքնութիւնը կեղծելու

 800.811.8250 www.kontacs.com kontacs

øºê²ä. ê®êî àô²ì²ì AEÜÆì °ð²öàÊø²ÜîúÜ

Կիրակի, 18 Օգոստոս 2024-ին, Ս. Աստուածածինի վերափոխման տօնին առիթով, Բերիոյ Յայոց Թեմի Բարեցան Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մակար Սրբ. Արք. Եպս. Աշգարեան Եպիսկոպոսական Սուրբ Եւ Ասմահ Պատարագ Մատուցեց, իր հայրական պատգամը ուղղեց ժողովուրդին Եւ խաղողօրիներ կատարեց՝ Զեսապի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ Մէջ, Ներկայութեամբ՝ Սուրբիոյ խորհրդարանի Երեսփոխման Մարիա Գաբրիէլեանի, Բերիոյ Յայոց Թեմի Յարաբերական Մարմինի, Ազգ. Վարչութեան, Զեսապի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդի, բարեսիրական, մարզական Եւ մշակութային միութիւններու Ներկայացուցիչներուն Եւ խուռներամ ժողովուրդին:

Cap. 19 12

սահմանադրական իր երդմնակայութիւնը կատարեց:

Ստորեւ երդման արարողութեան բանաձեր

«Կ'Երդում Ամենակարող Աստուծոյ անոնչով յարգել երկրի սահմանադրութիւնը, օրէքները եւ հակրապետական համակարգը, պաշտպանել ժողովուրդի շահերն ու ազատութիւնը, պահպանել հայրենիքի գերիշխանութիւնը, անկախութիւնն ու ազատութիւնը, պաշտպանել անոր տարածքային ամբողջականութիւնը եւ աշխատի ընկերային արդարութեան ու արարական աշխարհի միասնութեան համար»:

զոհօրվա բայենու:

Վերոնշեալ յանցաւոր գործողութիւնների շարքը կարելի է շարունակել: Մարդկութեանը յուզող ընդհանուր հարցերի՝ ՄԱԿ-ի Կիմայի փոփոխութեան համաժողովի անուան տակ այս արարութերի քողարկումը միայն ու միայն խորացնելու ե անվտանիութեան ու անկայունութեան մթնութուրը, որևէ Կտրապեճամի կողմից պարտադրուել է Հարաւային Կովկասի տարածաշրջանին 2020թ. 44-օրեայ պատերազմի, լիակատար շրջափակման եւ ցեղասպանութեան սպառնակիցն ներքոյ Արցախի Հանրապետութեան որևէազարդումն է ասերությունին հասանակելու մերություն:

Կոչ Ենք անում համայն հայութեան Եւ տարածաշրջանի՝ խաղաղութեամբ շահագրգիռ Երկրսերին, կազմակերպութիւններին ու անհատներին միանալ Յայ Դատի կերպունական գրասենեակի Եւ Միջազգային քրեական դատարանի գլխաւոր դատախազ Լուիս Մորենո Օքամփոյի սկսած արշակին՝ տեղեկատուական դաշտում, սոցիալական ցանցերում Եւ անհատական հաղորդակցութիւններով բացայացնել Աստրադանի նեևզ մրցարութեան մեջ Եւ առանց աշխատավոր լուս լին լինացնական հայութեան:

«Ազատ Դայրենիք-ՔՄԴ» խմբակցութիւն
«Միասնական հայրենիք» խմբակցութիւն
«Արդարութիւն» խմբակցութիւն
«ՀՅ Դաշնակցութիւն» խմբակցութիւն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՄԲԱԿՈՒԹԻՒՆ

8. 2024ρ.

ՕՇ-29 Հ Ծ Ե Յ Ա Ռ Ա Յ Ո Ւ Ա Յ Ո Ւ Ի Պ Ե Ա Ռ Ա Յ Ո Ւ Ա

Կտրպեյճան Արցախի բնակչութիւնը հայրենազուրկ դարձնելէ, ցեղային զտում իրականացնելէ Եւ Արցախի Եկեղեցիները, գիւղերն ու մշակութային կոթողները քանդելէ Ետք, կիմայական գործողութիւններու ծրագրաւորման պատրուակով, իբրեւ թէ իր «ազատագրած տարածքները Վերակենդանացնելու համար» ամբողջ Արցախի տարածքին կը շանայ հիմնել «խելացի» բնակավայրեր, խթանել «կանաչ» Ելեկտրոնային գօտիները, գիւղատընտեսութիւնն ու երթեւեկութիւնը մէկ ու միակ նպատակով՝ յստակօրեն «կանաչապատելու» Արցախի մէջ իր իրագործած ցեղային զտումը:

Կտրպեյճան ԶՈՓ-29 կիմայական ժողովի գործարումը պիտի օգտագործ յատկապես Արցախի բռնագրաւորմ օրինականացնելու: Կանաչապատման, կիմայական գործողութիւններու ծրագրաւորման ամբողջ գործընթացը առնչուած է Արցախի տարածքին: Կտրպեյճան կարծ ժամանակահատուածի մը մէջ քանդեց ինչ որ հայկական էր, հիմնեց օդակայան, նոր բնակավայրեր, ու այսօր կը նախապատրաստուի կիմայական ամբողջ ծրագիրներու կետրոնը դարձնել Արցախը, որպեսզի թէ՝ անոր դիմագիծը Վերջնականապես փոխէ՝ կիմայական բարեկարգումներու շղարշին տակ, եւ թէ միջազգային ներդրումներ ապահովէ իր այդ ծրագիրներուն համար:

Այս բոլորին կողքին, շահագրգռելով տարբեր երկիրներ իր քաղաքացիներով եւ կենսուրուտի բարեկաման ծրագիրներով, Կտրպեյճան կը ձգտի վերջնականապես կերպարանափոխել Արցախի բնաշխարհը՝ կիմայական բարեկարգումներու պիտակին տակ:

Այս խոսոյթով Կտրպեյճան մոռացութեան մատնել կը շանայ տարի մը առաջ իր գործած ոճիրները, Արցախի բնակչութեան բըռնի տեղահանման, Արցախի քաղաքական ղեկավարներու ծերբակալման ու Արցախի պատմական կոթողներու քանդումի բռնարածները ու արեւմտեան, այսպէս կոչուած, մարդկային իրաւունքներու պաշտպան երկիրները կանաչապատ խոստումներով կը փորձէ խարել:

Հայկական լրատուամիջոցները, Հայ Դատի գրասենեակներու տարած աշխատանքին կողքին, իրենց բոլոր միջոցները ի գործ դնելով գեթ Կտրպեյճանի ոճիրները ջուրի երես կրնան հանել ու մարդու իրաւունքներու պաշտպան համարուող կազմակերպութիւններու ուշադրութեան կեդրոնին մէջ պահել Արցախի տեղահանուած ժողովուրդին, քանդուող մշակոյթին, գերեվարուած քաղաքական ղեկավարներուն պատկերները ու խոչընդոտ հաւոհիսանալ Կտրպեյճանի կիմայի պահապանման անուան տակ ծրագրած Արցախի բռնագրաւորմ օրինականացման քայլերուն:

Արցախը Կտրպեյճանի միակ թիրախը չէ սակայն, Թուրքիոյ հետ ծրագրաբար Կտրպեյճան կիմայի փոփոխութեան պատրուակով կրնայ լրսարձակի տակ բերել նաեւ Հայաստանի Մեծամորի աթոմակայանը՝ Հայաստանը զրկելու միջուկային կենսութիւնին կայանեն:

Կանաչ ծածկոյթը պատռելու եւ Կտրպեյճանի ոճիրները լուսարձակի տակ բերելու համար Քանատայէն դողոշուն ծայս մը հիշեց որպէս պատասխան Լիբանանի Հայ Դատի Յանձնախութիւնի նամակին. սա կը նշանակէ, որ կարեւոր է արեւմտեան երկիրները Կտրպեյճանի ոճիրներուն իրազեկ պահելը, որովհետեւ ԶՈՓ-29-ի մասնակցութեան համաձայնութիւն տուող շարք մը երկիրներ նախապես հաստատած են Կտրպեյճանի գործած միջազգային կոպիտ խախտումները ու չեն կրնար կուլ տալ անոր կանաչապատ արդարացումները:

«4.»

Օգոստոս Դ. 2024

Տեղական Լրաբաղ

-Սուրիոյ արտաքին գործոց նախարար դոկտ. Ֆայսալ ալ-Մջատատ Հընդկաստանի հիւղընկալած համաշխարհային հարաւային ձայնի երրորդ գագաթաժողովին առցանց բերած իր մասնակցութեան ընթացքին շեշտեց, որ աշխարհի Պաղեստինի ժողովուրդին դէմ հսրայէլի իրագործած ցեղասպանութեան նկատմամբ լուր մնալով մարդկային արժեքներու անկումը կը հաստատ:

Նախարար Մջատատ աւելցնելով ըստ. «Արեւմուտքը կը հպարտանայ իր երեւակայական ժողովրդավարութեամբ, հաւաստիացնելով որ ան մարդկային իրաւունքները կը արգագիտանեն, միևնույն աստեղ սակայն Արեւմուտքի հովանաւորութեամբ Կուանի Եւ Պաղեստինի մէջ կը բազմանան անմեղ քաղաքացիներու յարակից երկիրներու դէմի գործ դրուող ոճարային արարքները»:

-Սուրիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը հանդիս եկաւ հաղորդագործաթեամբ՝ յայտնելով որ Սուրիա խստիւ կը դատապարտէ Լիբանանի հարաւային արուարձանին մէջ հսրայէլի կողմէ սուրիական ընտանիքի մը սպանութեան ոճիրը: Նախարարութիւնը շեշտեց, որ հսրայէլ սուրիական ընտանիքին բնակած շենքը դիտարեալ կերպով հրթիռակոնքէ, որուն հետեւանքով շուրջ 20 սուրիացի եւ լիբանանցի նահատակութեան եւ վիրաւուներ արձանագրուեցան: Նախարարութիւնը շեշտեց, որ այս արարքը միջազգային օրէնքի խախտում եւ լիբանանի գերիշխանութեան դէմ իրագործուած ոճիր կը համարուի, աւելցնելով, որ հսրայէլ այսպիսով կը սպառնայ տարածաշրջանի ապահովութեան ու խաղաղութեան:

Նախարարութիւնը եզրափակելով վերահաստատեց Սուրիոյ զօրակցութիւնը լիբանանին եւ անոր ժողովուրդին:

-Երկուշաբթի, 19 Օգոստոս 2024-ին, Արաբական խորհրդարանը մարդասիրական աշխատանքի միջազգային օրուան առիթով կոչ ուղղեց ճիգեր բազմացնելու՝ իսրայէլեան գորիին հետեւանքով Պաղեստինի ժողովուրդին օգնութեան հանելու համար:

«Ուաֆա» լրատու գործականութիւնը վկայակոչելով խորհրդարանի հաղորդագործութիւնը ըստ. «Իսրայէլ Կազմա առաքելութեան կը սպառնայ, արհամարիելով ՈՒՆՇՈՒԱ-ի դէրը, որ Կազմայի մէջ մարդասիրական կարիքներու ապահովման կարեւորագոյն մարմինն է»:

-Սուրիոյ մէջ Սեուտական Արաբիոյ դեսպանատան գործակատար Ապատական Սալիհ ալ-Ճըւս շեշտեց, որ Սուրիա-Սեուտական Արաբիա յարաբութիւնը զարգացման փուլի մէջ է եւ պիտի շարունակէ զարգանալ Սեուտական Արաբիոյ թագաւոր Սալիման պըն Ապատ Ազիզի, անոր գահաժառանգ Սուլիամմէտ պըն Սալիմանի եւ Սուրիոյ նախագահ Պաշշար ալ-Կասատի շանքերով:

Միջազգային մարդասիրական աշխատանքի օրուան առիթով Դամասկոսի մէջ Սեուտական դեսպանատան կազմակերպած հանդիսութեան ընթացքին, Ճըւս «Ուաթան Անալյա»-ին յայտնեց. «Սուրիա-Սեուտական Արաբիա յարաբերութիւնը պիտի զարգանայ եւ հասնի իր նախկին, 2011-ի նախորդը տարիներու, մակարդակին»:

-Սուրիական Կեդրոնական դրամատունը իրապարակեց որոշում մը, որուն համաձայն փոքր դրամատուներուն կը թոյլատրուի գրասենեակ-ներ ու ունենալ վաճառատուներու, համալսարաններու եւ քաղաքացիներու ծառայութեան կեդրոններու մէջ:

Դրամատան տնօրինութիւնը յայտնեց, որ այս որոշումով յիշեալ գրասենեակները կրնան տարբեր ծառայութիւններ մատուցել ժողովուրդին, ինչպէս օրինակ դրամատանային հաշիւներ բանալ, վարկ տրամաշառութիւններուն:

ÐÚ, ÈÆ' 2Ü 2ÜÆÐ 2Ú, 2Î ÆØ 2ÐØÆÜÀ øàö 29-Æ
Ð 2Ðòàì Ü 2Ø 2Î Ü 0 Ð Ú 0 0 ò ÈÆ' 2Ü 2ÜÆØ 3/æ
Ð 2Ð 2Î 2ÐØ 2¶ Ð à ð 2Î, ° è ä 2Ü Ü 0 Ð à ô Ü

ՔԹՓ29-ին ըստառաջ ՀՅԴ Լիբանանի Հայ Դատի Յանձնախումբը շուրջ 40 մասնակից երկիր դեսպանութիւններուն ուղարկեց նամակներ այն մասին, թէ ինչո՞ւ Աստրապեճան ոչ միայն բարոյական, այլեւ իրաւական առումով Նման համաժողով իիւրընկալելու կարգավիճակ պետք է ստանայ:

Յուշագիրի ընոյթ ունեցող այդ գրաւոր փաստաթուղթը կը փաստէ, որ Պաքու իր Վարած քաղաքականութեամբ չի կը լուսարդու իրաւունքներուն եւ Երկրագունդի կենսողորսին առնչուող խնդիրներ ըննարկող քաղաք Նկատուիլ: Այդ արգելվերոց այնքան բացայաց են, որ համաձայնութիւն տուող Երկիրներն շատեր նոյն հարցերով բողոքած են եւ նոյնիսկ պատճամիցներու առաջարկներ ներկայացուցած:

Հայկական ընկալուսով Գտրպեյծան ռազմական յասցագործութիւններ կատարած, ցեղային զտումներով յատկանշուող ցեղասպանութիւն իրականացնուցած, շրջափակումով սովամահութիւն ծրագրած ու գործադրած եւ ամբողջ ազգաբնակչութիւն մը իր քնօրրանեն պարագած ահաբեկչական պետութիւն է, որ կը շարունակէ խախտել Միշագգային օրենքի բոլոր իրաւաչփութիւնները:

The image contains two logos side-by-side. On the left is the logo for COP29, featuring a circular arrangement of stylized leaves or petals surrounding the text "COP29 Baku Azerbaijan UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE". On the right is the logo for the Armenian National Committee, which includes a circular emblem with the Armenian flag's colors (red, blue, and orange) and a green pine tree in the center, with the text "ARMENIAN NATIONAL COMMITTEE" written around the top edge.

Պաքուի ԶՈՓ29-ին
հակացուցուած ըլլալու
իրաւական իիմսաւորում-
ները քննարկութեցան այս տարուան Ապրիլ ամսուն Ալթիլիասի մէջ գու-
մարուած «Կիլիկիա» վերլուծական հարթակի Եւ Արցախի մէջ Ասրաբեճանի կի-
րարկած ցեղասպանական տարբեր ընույթի գործողութիւնները արծարծած
գիտաժողովին: Այստեղ ի շարս այլ կետերու, Վեհափառ հայրապետին գրլ-
իաւորութեամբ կայացած Նիստերուն Եւ Միջազգային Զրեական դատա-
րանի հիմնադիր դատախազին, Յայաստանի Յանրապետութեան Նախկին
արտաքին գործոց Նախարարին Եւ Ընկերվար Միջազգայնականի փոխնա-
խագահին մասնակցութեամբ հարթակը քննարկեց միջոցներ՝ ԶՈՓ29-ի Նա-
խօրեակին Ասրաբեճանի Վրայ զօրացնելու ճշշումը մասնակից պետութիւն-
ներու կողմէ, Նախ Եւ առաջ ազատ արձակելու համար ապօրինաբար Պաքուի
բանտերուն մէջ պահուող Արցախի ռազմաքաղաքական ղեկավարութիւնը,
ռազմագերիներն ու պատանդները:

Արձանագրենք, որ ԶՈՓ29-ի Պաքուի մէջ կայացման դէմ բռնոքի գործողութիւնները միայն հայկական կեդրոններէ չեն բխիր: Փենթակոնի և ասիւկին պաշտօնատարներէ մինչեւ Փարիզի քաղաքապէտ, անցնելով կենսուրութիւն եւ մարդկային իրաւաց շարժումներու գործիչներ, բոլոր անխստիր կը շեշտեն Ասրաւեյճանի եւ կենսուրութիւն համաշխարհային հարթակի անհամատեղելիութիւնը: Կ'ընդգծեն, որ մարդու իրաւունքներու ամենն կոպիտ խախտումներ արձանագրութ պետութիւնը կը շարունակէ մաս Ասրըպեյճանը, որ նաեւ ամենն հակակենսուրութային երկիրն է:

Պարզ է սակայն, որ խնդիրը ոչ թե կենսուրութափի է, այլ քաղաքական: Այլապէս Կորպէճան թէ՝ մարդու իրաւունքները ուժահարած, թէ՝ ցեղային գոտում իրականացուցած եւ թե կենսուրութ ապականելու մեղադրանքներով ջննահատած պետութիւնները մինչեւ իրենց մասնակցութեան համաձայնութիւն տալը պետք էր, որ վերապահումներով հանդէս եկած ըլլային եւ ընդդիմանային Պաքուի մէջ կայանալու որոշումին:

Այս առումով սակայն թոյլ կետ ունի հայկական կողմը: Իր թեկնածութիւնը յետո կոչելով Երեւանը անուղղակի իր համաձայնութիւնը տուածեղաւ, որպէսզի Աստրաբեճան հիւրընկալէ համաշխարհային ժողովը: Այս համաձայնութիւնը մեկնաբանուեցաւ գերիներու ազատ արձակման որոշումին դիմաց կատարուած զիջումով:

Եւ որովհետեւ խնդիրը գույն քաղաքական է, պէտք է փորձել և ախատեսել, թէ թուրքեատրպեյճանական դաշինքը կենսուրուտային ինչ խնդիր պիտի բարձրացնէ Հայաստանի դեմ: Պարզ է պատասխանը: Անգարան եւ Պաքուն ամեն տեսակ պատճառ պիտի բերեն համոզելու համար համաժողովը, որ Հայաստանի աթօմակայանը սպառնալիք է տարածաշրջանին համար:

Ահա այստեղ Թուրքիա եւ Կորպէյան պիտի խաղան Արևմուտքի խաղը: Յայստանը պէտք է զրկուի գործող աթոմակայանեն: Քետեաբար անհրաժեշտ է կառուցել նոր՝ ուժանիւթի բացը լրացնելու համար: Մինչեւ ՋՂՓ29-ի պահանջը, Սիացեալ Լահանգներ պաշտօնապէս յատարարեց, որ իհլէական ուժանիւթի նոր Նախագիծեր ունի Յայստանի համար: Բաղաքական այս խաղին համար կը հարթուեր Ենթահողը՝ ուժանիւթի բազմացնազման կառահօսիկն տակ:

Հայկական Ներկայացուցութեան Պաքու Մեկնիլը Նոյեմբերին տակաւին անորոշ է: Բայց այդ մէկը եւս յաւելեալ թոյլ կէտ կ'զլայ հայկական կողմին համար եւ արգելակիչ տուեալ այլ պէտութիւնները ԶՈՓ29-ին մասնակցելու որոշումը վերանայելու ասահանքի աշխարհակալութեու ծիրիկ մէ:

ÆΦÊ²Üê²Ô²Â³È⁰²ÜΦΦØ²êÜ²ÎòàôÂÆôÜÀ
øàö 29-ÆÜ äÆîÆú¶Ü³/4úðÆÜ²Î²Ü²òÜ⁰Èàô
²îðä³/ÛÖ²ÜÆòàôò², ðàôÂÆôÜÀ|

ՀՅԴ Հայաստանի Գերագոյն Մարմինի Ներկայացուցիչ իշխան Սաղա-
հականը՝

«Լուսերների», Պարսիկ լեռ թ0Փ 29-ի շրջագիծի լեռս պահպանելու ամ-

«Օլյանսկիու, և անցութեազ բարձր շիշակի օքան ավատական պիտի ըլլակը Աստրականի կողմէ փաստերու եւ իրադարձութիւններու Նեն-

ուշադրութիւնը շեղելու ատրպեյ-
ճանական ցուցադրութեան, որ
համոզուած եմ, այսի ուղեկցուի
հայ ժողովուրդին ու անոր արժա-
նապատութիւնը Վիրաւորող հեր-
թական քայլերով:

Ամեն պարագայի, Նոյեմբերին
Պաքուն պիտի հիւրընկալի միջազ-
գային հազարաւոր պատուիրակ-
ներ՝ բարձր ու բարձրագոյն մակարդակի (պետութիւններու ու կառավա-
ռութիւններու ղեկավարներ):

Խորհրդաժողովին պիտի մասնակցին միշագային քաղաքական, իրաւապաշտպան, բնապահպանական հարիւրաւոր կազմակերպութիւններ, ինչպես նաև պատմական և արևածագական համայնքերը:

Հայաստանի մասնակցութիւնը կ'օգնէ օրինականացնելու ատրպեյճանական ցուցադրութիւնը, նպաստելով այդ ցեղասպան երկրի միշագային ընկազմութեամբ բարձրացնել:

Վերջերս Ելրոպական Միութեան օրէնսդիր եւ գործադիր հշխանութեան Ներկայացուցիչներուն հետ հանդիպումներու ընթացքին կարեւոր կը համարեմ ԶՈՓ 29-ին ընդառաջ Ատրպեյճանի վրայ միջազգային ճնշումի ուժեղացումը եւ մասնաւորապես Պացուի մէջ պահուող կրցախի ռազմաքաղաքական դեկապարութեան ու պահուող այլ անձերու անյապաղործ ազատ արձակման եւ ՀՀ ինքնիշխան տարածքն ատրպեյճանական բռն-նատիոնական ուժեղորդ որուս բեռման համար:

Արդեն Երկար ատեն ի վեր այս ուղղութեամբ լայնածաւալ աշխատաք կ'իրականացն Յատի համաշխարհային ցանցը:

Այս գծով դրուատիքի արժանի աշխատանք կ'իրականացնէ նաեւ Միջազգային Ջրեական դատարանի առաջին գլխաւոր դատախազ, մեր ժողովուրդի մեջ բարեկամ Լուիս Սորենսո Օքամփոն, որ հանդէս եկաւ նաեւ աշխարհասիր հայութեան ուղղուած խորությունը:

Կարենոր կը համարեմ ընդգծել, որ Յայստախի իշխանութիւններու կարելի մասնակցութեան եւ պարտուածի հոգեբանութեամբ անոնց կանխատեսելի քաղաքական վարքի պայմաններով մեր այս գործընկերները, որոնք պատրաստակամութիւն յայտնած են մինչեւ օդի 29-ը եւ անոր ընթացքին հանդէս գալ յստակ դիրքորոշումներով, պիտի ուսենան տրամաբանական կաշկանդուածութիւն դիրքորոշումներու արտայայտութեան իմաստով:

Ուստի, Յայաստանը եթեկայացնող որեւէ պատուիրակութիւն, պետք չէ մասնակցի ԶՊՓ-29-ին, իսկ մասնակցելու պարագային, պետք է յստակօրեն արծարծէ Արցախի մէջ տեղի ունեցած ցեղային զտումը, բռնի ուժով տեղահանութիւնը, իրականացուած ցեղասպան քաղաքականութեան եւ Պարուի բանտերուն մէջ պահուղ ռազմագերիներու անյապաղորէն ազատ արձակելու հարցերը:

Հակառակ պարագային, Հայաստակի օրուան իշխանութիւնը հերթական անգամ պիտի փորձէ օրինականացնել Պաքուի բռնապետին յարձանորակների համար բառարականանութիւնը»:

սպառնալիք տեսքով պիտի ընթանայ հայ-ատրպեյճանական պայքարը ՔՊՖ29-ի շրջանակներուն մէջ: Այս պատճառով ալ համընթաց պէտք է ընթանան առարկութիւնները. մարդու իրաւունքներու ուժնակիխում, միջազգային օրեւծներու խախտում, ռազմական յանցագործութիւններու եւ ցեղասպանութեան կիրարկում, բայց նաեւ՝ կենսոլորտի ամենէն տարրական օրինաչափութիւններու անգոյութիւն: Ահաւասիկ ներկայացուելիք թղթածրարին հիմնական առանցքները:

Լիբանանի Յայ Դատի Յանձնախումբը իր աշխատանքներուն մէջ եւս մէկ հիրայատուկ կէտ ունի: Այս բոլոր ճնշամիջոցները նախ եւ առաջ պիտի ծառայեցնին ապօրինաբար պահուղ անձերու ազատ արձակումին: Անոնց շաղըն է նաեւ լիբանանահայ գերին, որուն ազատ արձակման համար Արտարկի Գործոց Հայութառութեան մօտ կո շաղովնակնուին աշխատանքներո:

¶° ðÆPÊ ²Ü ²Ð ²Ú ²é ²Ü °ô
à ²ø ð ²é ³/₄Ü ²Þ ²ð Ä à ²Ø Ø ²í Ü ²Ø

U. Uwhutn̄etw̄u

Ուսումնական նոր տարեշրջանի սեմին, Յայոց պատմութեան (կամ «Յայստանի պատմութեան») դասագիրքը դարձեալ տազնապ ստեղծած է մեր հայութեանից մէջ, ինչպէս եղած էր մօտաւորապէս տարի մը առաջ։ Բայիմաց պատմագետներ, պատմական ճշմարտութիւններու հաւատարիմ հայրենասերներ կ'աղաղակեն, որ աշակերտներուն ծեռքը տրուող դասագիրքերը խեղաթիրումներով հարուստ են, կը յիշեցնեն, որ համայնավարներու օրերուն ալ խեղաթիրումներ կատարուած էին (Եւ ատոր հետեւանք-ներու կը կրենք միշեւ այսօր):

Դասագիրքերը սրբագրելու Եւ Վերախմբագրելու կոչերը դարձեալ Մսացին անպատճախան. Կրթութեան «հանճարեղ» Նախարարութին, գիրքերը պատրաստողներն ու անոնց (մզլուտած ուղեղներով) գլուխներուն տերը Մսացին անհաղորդ, շարունակեցին իրենց «Եշը յառաջ քշել» (Եշը հ՞նչ մեղք ունի...): Ինչպէս կարեի եր Նեղազեւ «արխատաշներո»:

Եւ յանկարծ... կարմիր լոյս մը վառեցաւ Մոսկովյայէն: Ոտևերը անճիշդ Նկատեցին գործածուած բառ մը, այն՝ որ ոտևերոյ դեպի Կովկաս տարածման օրերուն, 1828-ին, Յայաստան «քռնակցուած է» ուստական կայսրութեան: Սա զուգահիպեցաւ այս պահին, երբ Յայաստան նոր դեսպան մը կը դրկէր Ոտսիա (անոր հակառօւսի «դուխ»-ն ալ՝ ուրիշ հարց): Եւ ի՞նչ պատհեցաւ: Երեւանէն ծայս մը հնէեց, թէ՝ դասագիրքը պիտի Վերախմբագ-

որուի: Տակաւին յայտնի չէ,թէ վերախմբագրումը միայն յիշեալ եղո՞վ պիտի սահմանափակուի, թէ միւս այլանդակութիւններն ալ պիտի սըրբագրուին:

...Ալցեալ Վերամուտի
օրերուն, մենք գործնական
առաջարկ մը ներկայացու-
ցած էինք. ԱՅՐԵԼ ԽԵՂԱ-
ԹԵՒՐԵԱԼ ԴԱՍՎԳԻՐՁԵՐԸ:
Օսարները ծանօթ խօսք մը
ունին. «ՄԵԿ ուժեղ բռունքը
հասան խօսք լ'ապդ»:

Գերիշխան, ուրիշի կամքին ենթակայ չըլլալու յոխորտանքները առաջին անգամը չէ, որ «ասֆալթին կը փոխուին» արտաքին հրահանգներու պղեցութեան տակ: Ալորպեյճան պահանջեց, որ Հայաստան պէտք է նոր Սահմանադրութիւն ունենայ, անկէ դրւս բերուին մեր հայուենիքին պետական ինքնութեան ամենն իհմանական բաժինները, անցեալի եւ անվիճելի հրաւունքներուն, Արցախին հայկական պատկանելիութեան եւ սեփական ճակատագիրին տիրութեան արտայայտութիւնները, եւ Փաշինեան ու «Երգ-չախումքը» հրապարակ եկան «Նոր Սահմանադրութեան պէտք ունինք»-ով: Յա՛, չմոռնակը, որ ազերիական պահանջն առաջ, բարը «բարեփոխում» եր: Յարցը հոն պիտի հասկի, որ Սահմանադրութիւնը պիտի դառնայ «պարապ վախտի խաղալիք», մանաւանդ, որ փոփոխութեան առաջելութիւնը վստահուած է մեծ մասամբ... չհասկցողներու: (Բայց ինչո՞ւ մտահոգուիլ: Վաղը Ետողանն ու Ալիեւը նախագիծ մը կը դրկեն «ինքնիշխան» Փաշինեանին, ան ալ հայարտօրեն զայս կը բերէ Ազգային ժողով, յետոյ ալ ժողովուրդը կը հրաւիրէ հասրաքուեի, եւ երկինքն կ'իյնայ... փտած ինձոր մը):

Թուրքիային ճանձնարարեց, որ Հայաստան կապը խզէ Արարատին ու պատմական ացեղալը մարմաւորող այլ եական խորհրդանշներու հետ։ Փաշինեան յանկարծ սկսաւ դաւանիլ, թէ Արարատը Հայաստանի սահման-ներուն մէջ չէ, ուրիշին կը պատկանի, մերը՝ Արագածն է (Ետևնենք զա՞յն երբ նուեր պիտի տայ թշնամիներուն), կամ՝ Հայաստանի մէջ առիւծ չկայ (Մէկը հարց չտուաւ, թէ իրենց զինանշաններուն եւ դրօշակներուն վրայ առիւծ ունեցող երկիրներէն քանի՞ն իր հողերուն վրայ առիւծ ունի, կամ իսկապէս առիւծ ունեցող երկիրներէն քանի՞ն իր դրօշակին կամ զինանշանին վրայ առիւծ պատկեր ունի):

Թօլորիա (Եւ Աստրապետական)։

Թօլորիա (Եւ Աստրապետական) յանկերգի Վերածեցին, որ Յայաստան պէտք է ինքզիլը ձերբազատէ «չար Սփիլոք»-ի ազդեցութիւններէն, ազգային շահեր պաշտպանող կուսակցութիւններէն Եւ խմբաւորումներէն։ Փաշինեան ընդառաջեց՝ յայտարարելով, որ Յա Դատի հետապնդումը Յայաստանի իշխանութիւններուն հարցը չէ, Սփիլոքի ճիշտին պարտըն է (անշուշտ ամէն մարդ տեսաւ, թէ սա մէկ այլ արտայայտութիւնն էր Յայաստանի Եւ Սփիլոքի միջեւ Նոր կյամատներ ստեղծելու, ճիշտ այսպէս՝ ինչպէս ըրած էին համայնավարները)։ Այս «առաքելութիւնը» չմնաց խօսքի սահմաններուն մէջ, այլ գործի կանչուեցաւ Սփիլոքի գործակատար անունով դրածոյ մը, որ բանիւ Եւ գործով ուրացաւ իր երեկը Եւ տեսդագին աշխատեցաւ, կը շարունակէ աշխատիլ թրքական թելադրանքներուն համաձայն՝ փաշինեանական «քաղաքականութեան» կիրակումով։ Այս Վարժագիծին մէկ «ածանց-

Եալ մաս «կը կազմեն Դաշնակցութեան եւ այլ ընդդիմադիրներու դեմ բորբ-քած հալածանքը, «հայ-դատական»-ներու Յայստան մուտքի արգելվեներու...»:

Դուրսեն Եկող «հրահանգներու» ցանկը Երկար է. ցանկին վրայ են հրանեն խզումը, արեւմտեան եւ այլ հաշիւներու պատանդ դառնալը, սեփական հողի վրայ օտար պաշտօնեաներու գործի լուսմը: Վերջերս, իշխանախումբը ուրիշ այլանդակութիւն մը, ինքնահակասում մը հրապարակ նետած է... ինքնակամ կերպով. Փաշինեան կը պահանջէ, որ Յայսատան եւ Աստրաֆեան սահմաններուն վրայ զինադրուկին հսկող միացեալ խումբեր կազմեն: Ալիւ մինչեւ իսկ ծանձրոյթը չի կրեր ծաղրելու. «Նշութը Եւրպացի դիտորդներուն»:

* * *

Հայաստանի փաշինեանապաշտ հպա՛րտ քաղաքացիները (որոնք իրենց «հարազատները» ունին Սփիտքի Մէջ) կրնան իրենց ճակատը աւելի՞ բարձր պահել: Յպարտութեան պատճառներուն շարժին Են «ընտրեալ Վարչապետ» ունենալը, գերիշխանութեան «անհպելի» հռչակումը, քիչ մըն ալ «Ժողովրդավարութեան պասթիոն» ըլլալը (չշարունակենք): Անոնք արդեօք լսեցի՞ն ու տեսա՞ն, թէ դուրսեն Եկած ազդանշան մը աւելի՞ ազդու է, քան բանիմաց հայերու՝ պատմագետներու Եւ աշխարհագրագետներու յորդորներու ու ինքնասրբագրումի պահանջներոյ:

Արքայի սարգովի կորուստին, Յայստանեն պատահիկներու յանձնումին եւ նորերու «զոհաբերման» պատրաստութեան այս փաստերը եթէ բաւարար հնէդութիւն չունին, թէ՝ մեր հայրենիքը կորուստ կորուստ կը վագէ ՆելթՎԴԵՍ - անշուշտ առանց մոռնալու հազարաւոր նահատակները, որոնք զոհ տրուեցան (հակառակ անոր, որ Փաշինեան 2018-ին իսկ գիտե՞ր, որ «Արցախը Ազրպէճանի կը պատկանի»)-, մեր անկախ պետութեան գերիշխանութեան հասնող այս ու յառաջիկայ հարուածները ի՞նչ խորութեան ու սաստկութեան պէտք է հասնին, որպէսզի «ազգընտիր վարչապետ»-ին համակիրները տեսնեն ու հասկնան, որ այս վարչախումբին հեռացումը անյետաձգելի հրամայական է, ուրեմն, պէտք է միանան ընդումադիրներուն, որոնք այլապէս պէտք չունին սպասելու սեպտեմբերեան ժամադրութիւններու:

Հայաստանի գլխավերելին կախուած «Դամոկլեան սուր»-ին թելը կը մաշի, կ'այրի՝ օր աւուր. Հայաստան չի կանգնիր այլապէս քնական համարուող իշխանափոխութեան մը հրամայականին դիմաց: Մեր երկրին շուրջ եւ աւելի հեռուները՝ պատերազմի թմբուկները օր աւուր աւելի՝ ուժգին կը հնչէն, թշմանիներուն ռազմափորձերը եւ զանոնք հովանաւորողներուն խաղերը աւելի ու աւելի՝ սպառնական կը դառնան, իսկ այս բոլորը մինչեւ իսկ շուրի ձայն չեն իշխանախումբին ականչին, որովհետեւ անոր պետն ու «ուսապարկերը» հրապարակ նետած են նոր Նշանախօսք մը՝ «Կեցցէ հեծանիւր»: Զանոնք իրեւոց այդքան սիրած հեծանիւներուն վրայ սստեցուցած՝ պէտք է անյապաղ հասցել արգելարան ու դատարան, միաժամանակ յստակ ուղեցոյց մը կազմելով, թէ ինչպէս կարելի է ետդարձ կատարել մանաւանդ 44-օրեայ սաստիւամիւնասիւն մեր լուսած մասամերի:

Ապատվագուստին սերմ կուսակցությունը պատմում է հայության առաջնահարցերի մասին:

ՁՉ ԶՉ ԵՒ ՕՇԵՅ ՋՈՒ

Կարօ Արմենեան

ԵՐԲ ԻՐԿՈՒՆ ԵՐ ՄԵՐ ԳԵՂԻՆ

Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին,
Կ'իշնէր շուքը կապուտակ, կապուտակ շուքն երկնքին:
Արտերուն մէջ հնձուած՝ կար դէզերու շուքն երկար,
Սիցողին մէջ խոտի հոտ, միջաւներու ժխոր կար,
Կար բառաջը կովերուն հորդի կարօտն աչքերուն:
Նոր հերկուած արտերուն ու բուլոր թարմ շերջերուն՝
Կը թափէր ներկն արեւին, ներկը ոսկի ու դեղին,
Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին:

Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին,
Կը լեցուէին ճամբաներն ժիր բանուորները հողին:
Օ՞հ, ճամբաները ճաճանչ, են ճամբաները կանանչ,
Ուր կ'իշնէին լծուորներն իրենց յոգնած եզերով
Ու ջրուորներ ջահիլ, ծեր, բահերու յաղթ շուքերով:
Կար խոփերու հնչեղ ծայս, փայլն արեւուն մանգաղին,
Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին:

Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին,
Կարծես երկնուց կ'իշնէր վար, երկնի ճամբան յարդգողին:
Եղ կալերուն ճամբան էր, ճամբաներուն էն բարին,
Ուրկէ կու գար հունձքն արդար, կու գար ցորենն ու գարին:
Ու կ'անցնէին աղջիկներն շիկնոտ ու նոր համբուրուած,
Աղուոր հարսներ լուսնկայ գիշերներն ծոցուորած,
Եղ ճամբուն մէջ միշտ երգ կար, փշատի հոտ ու մժեղ,
Եզներ յոգնած ու ծանր, մշակներ պինդ ու ուժեղ:
Թոշուներու երամներ կ'իշնէին վար կալտեղին,
Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին:

Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին,
Կը քակուէր վար լայն գօտին սուրբ Օհանի սար մէջքին.
Այգիներու ճամբան էր, ճամբան զմբուխտ ու նաշխուն,
Ուր կ'անցնէին սայերը կրացներուն մէջ լեցուն
Ծանր ու խոշոր խաղողի ողկոյզները եօթ գոյն:
Արեւն իրենց մէջ բռնած սար աչքերու պէս արդէն
Պտուղներ թեզ կը նային, կարծես իհմա պիտ թարթեն:
Նաւասարդեան ծես մը կար աղջիկներու ժպիտին,
ճողին մէջ սայերուն ու հարսներու քալուածին:
Ու ճագարի վազք մ'ահա սուրբ Օհանի սար կողին,
Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին:

Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին,
Գերեզմանի ճամբայն, միևնակ ճամբան երկնքին,
Ժամկոչն էր որ կ'իշնէր գիւղ պարապ դագաղ մը շալկին:
Գերեզմանոցն էնտեղ էր փլած վասրի ճիշտ կողորին.
Եղ ճամբէն էր քարքարուտ որ գեղն ամբողջ յամրաքայլ
Յուղարկաւոր կը դառնար, ետեւ ճգած արտ ու կա:
Կար խունկի հոտ, շարական, նաեւ գաղտնիք մահուան,
Որ մեռելը լոկ գիտէր, գիտէր երկնուց կարճ ճամբան:
Ու այժ մ'ահա կը ցատկէր վասրի փլած հաստ պատէն,
Կամ կաքաւ մը թեւ կ'առնէր ճիշդ ոսքերուդ շատ մօտէն,
Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին:

Եղ բոլորին, բոլորին վրայ զանգն էր մեր գեղին,
Որ կը զնզար, կը հասնէր սուրբ Օհանի սար կողին:
Չանգատան զանգը զնզան, օղակ օղակ ու դողանց
Կը դողանչէր, կ'ալիքուէր, կ'ալիքուէր կանչ ու կանանչ,
Կը տարածուէր հերկերուն, դեռ նոր ցանուած սերմերուն,
Խաղաղութեան լուռ, բարի ալիքներուն պէս ծփուն:
Մինչ գիւղին շուրջ կը դառնար աղուոր երամն աղաւնեաց,
Ծխաններու ծուխներուն ու դողանչին խառնուած:
Էնտեղ ժամու բակին մէջ ծեր մշակն իր կօշիկն իին
Կը զարնէր ժիր հաստ ծառին, թօթուելու հոլու ու փոշին,
Երբ արեւը կ'իշնէր վար, երբ իրկունն էր մեր գեղին:

ՀԱՍՏԵՐ

«Վշետումար Եւ Ուրիշ Բանաստեղծութիւններ», Մատենաշար «Յուլսարեն», Թիւ 99, Գահիրէ, 1960

թողած: Պեյրուիք արեւկող մայթերն ետք, Պոսթընի փողոցները մութ էին, խոժոր, անթափանցելի: Բայց հասաւ գարունը եւ մենք մեր դասարաններու պատուհաններն տեսանք անոր տատամոտ մուտքը: Սառցահալը ամեն օր աւելի կը բանար մայթերու թաց մերկութիւնը:

Իր «Վշետումար» խորագրեալ հատորին մակագրութիւնը կը կրէ 15 կարի 1962 թուականը: Ուրեմն այդ օրն էր, որ ես այցելեցի իրեն: Իմ հեռածայնին պատասխաններ էր տիկին Սրբուիին եւ իր շերմ ու սիրառատ բառով ընկալուզ փոխանցել Վարպետին եւ նոյն վայրկեանին տեղի ունեցեր էր հրաշալի բան մը: Ես ինքանը կը գտնէի Համաստեղ ընտանիքի մտեր-մութեան մէջ առանց որ նախապէս որեւէ կապ եղած զլլար մեր միշտը:

Վյու մէկը եղաւ իմ առաջին եւ վերջին այցս իրեն: Ուսանողական կեանքի դժուարին հելքը պատճառ դարձաւ, որ իմ յաջորդ այցս տեսաբար յետաձգուէր: Թեւէ թէ տիկին Սրբուիին եւ թէ Համաստեղի բազմաթիւ զանգերը (ստուգելու համար, թէ որեւէ դժուարութեան մէջ էի) միշտ ներշնչող եւ խրախուսող եղաւ:

Համաստեղներու տուսը, որ կը գտնուէի Մետֆըրսի արուարձանային խաղաղութեան մէջ, հայութեամբ բարախոն բոյն մըն էր, որմէ ներս կը մտնէիր հարազատի զգացումով եւ ինքանվախթամբ: Տիկին Սրբուիի

Յա օգնութեան Միութեան կեդրուական դէմքերն էր եւ Համաստեղներու բնակարանը՝ գաղութահայ կեանքի նեարդային կեդրուներն մէկը: Յետեւաբար առաջին րոպէն իսկ մեր խօսակցութիւնը անցաւ հորիզոններն անդին, կորեց ովկիանուսներ, կանգառաւ հայ կեանքի բոլոր հարցականներուն վրայ: Երբ ընթորիք վերց գտեր էր եւ մենք կը վայելեինք անմահական սուրճը, Համաստեղ առաջարկեց, որ հետեւի իրեն եւ մենք իշանք վարի յարկը, ուր Համաստեղի գրքերուն անձայրածիր տիեզերքն էր....: Վարպետին խոհերու աշխարհը:

Սեր խօսակցութիւնը անհամար ժամերու ծաւալով նստած է յիշողութեան մէջ: Համաստեղ կ'ապրէր մեր գիրը: Ան կ'ապրէր մեր պատմութիւնը: Ան կ'ապրէր մեր բնակարարից: Գիտէր լոյս տեսած եւ ընթերցման արժանի ամեն մէկ գիրը: Սօսեն կը հետեւէր մեր մամուլին, երկրագունդի ողջ տարածքին: Գիտէր ամեն մէկ վտիս առնչութիւն մեր գոյութեան հետ «Երկիր Եւ Երկնի» ոլորտներն ծնունդ առնող: Գրչի իր պարզութիւնը ան շահած էր մտքի դժուարին կածաններ նուաճելով:

Համաստեղեան յուզաշխարից Սփիւրքի մեր գրականութեան հրաշալի մէկ իրողութիւնն էր: Անհամական կա անպարտէի բարութիւն մը՝ որ ծներ էր մեր հայրենի մարդաշխարիի արթեզեան շրհորներն եւ վերածուեր՝ յորդառատ գետի: Այդ բարութիւնը մեր կեանքի հակամշակոյթն էր: Սեր հայրենը ծներ էին հայաշշումի գեհեններն էր: Սեր կեանքին մէջ կար վուժ եւ ատելութիւն: Եւ անյատակ տիբրութիւն: Եւ սակայն նոյնքան հրաշալի երեւոյա մը եղաւ ծնունդ Համաստեղի ընթերցողնին... Առեղուած մըն էր այս մէկը, որ տակաւին կը կարօտի ուսումնասիրութեան: Համաստեղ սողերը դարձան ամեն մէկ մարդու քաթարսինը: Անոր գրքերը սիրուցան բոլորն կողմէ: Անոր հերոսները մտան բոլորին տուններն ներս եւ դարձան ընտանի անդամներ: Իր «Սպիտակ Ձհաւորը» մեր հայրենու կեանքին ընկերակիցն էր: Հայրս եւ իր ընկերները չուզեցին ընդունիլ Համաստեղի հերոսին մահը եւ այս մէկը «Հներեցին» հեղինակին... Ցնոյն նաեւ խոր ափսոսան ընդունեցին Համաստեղին անժամանակ մահը: Կը յիշեմ, թէ ինչպէս ամեն տուն ինկաւ խոր սուզի մէջ:

Սեր խօսակցութեան նիւթը, այդ յառաջացած ժամուն, Սփիւրքի բանաստեղծութիւնն էր: Երբ պահ մը լուր էր եր ան, ես հարցուցի իր «Եր Իրկուն Եւ Սեր Գեղին» բանաստեղծութեան մասին: Ես զայն հաճոյքով կարդացեր էի, քանի մը տարի առաջ, «Լայիրի» շաբաթերին մէջ: Յաշալի անակնկալ մըն էր: Համաստեղ տեղ գրաւէր էր հայ գրականութեան մէջ առաւելաբար որպէս արձակագիր: Բայց ան ուներ նաեւ փունչ մը բանաստեղծութիւններ, որոնք կը գրաւէր այդ օրերու կարօտաբաղ ընթերցողը իրենց պարզութեամբ եւ ընշութեամբ: «Իրկուն»-ը անուց մէկն էր եւ ես ուզեցի, որ Համաստեղ բարձրածայն կարդար զայն ինժին... Ես կ'երեւի միակ մենաշնորհեալն էի աշխարհի մէջ, որ պատի լսէր անոր բառերը իր հարազատ հնչիւններով... Կ'ափսոսամ, որ այդ օրերուն չկային այսօրուան այֆոնները: Զեռքի հեռախոս հակամական պատճեամբ կը պատկանէր ժիկ Վեռնի վեպերու: Համաստեղ իր գրախարանին դրլու քաշեցն ուր լոյս տեսած «Վշետումար»-ը, որուն մէջ կը գտնուէր «Երկուն» քերթուածը: Այս պահուս, մտքին մէջ բանդակուած են իր բառերը, իր դէմքը, իր շեշտապումները եւ յաճախակի իր ժայիտը կարծերու կախանքան սահանքը ծնած... Համաստեղ ուրախութեամբ աւարտեց զանցան առաջարակ կը պատկանէր ժիկ Վեռնի վեպերու: Համաստեղ իր գրախարանին դրլու քաշեցն ուր լոյս տեսած «Վշետումար»-ը, որուն մէջ կը գտնուէր «Երկուն» քերթուածը: Այսօր, «Վշետումար»-ի այդ օրինակը կը գտնուի իմ դրւստրին՝ Լորիկին գրադարանին

Պոհամակես

ԼՈՂԹԹԻՆ

Մարուշ Երամեան

Լողթենեն ետք, անարտայայտելին արտայայտելու լաւագոյն միջոցը երաժշտութիւնն է:

Ալոք Հաքսի

Վերջին տարիներուն, կ'երեւի ազդուած մեզ շրջապատող ժխտական դեպքերն՝ օրորուային սկսած մինչեւ Պաղեստինի անարդար պատերազմը, այս շրջակին Շենքեան, սեւ խորշըներու եւ երեւյթներուն «միւս» երտսը տեսնող կամ տեսնել ձգտող գրութիւններ սկսան երեւան գալ մեր գրականութեան մէջ:

Կրիեօք ճի՞շդ է «մեր» գրականութիւն ըսելը, երբ եղածը քանի մը անսովոր գրութիւններ են միայն:

Հարցը սակայն այս չէ, այլ այն, թէ ինչպէս կարելի է ժխտականը բացատրել մանուկի մը մաքուր, անխաթար, եւ հրաշքներու հաւատացող միտքին. ի վերջոյ մէկ կողմէ կայ իր մայր-հրաշքը, միւս կողմէ՝ բազմաթիւ հերթափները – կամ անոնց քարոզուները – որոնց մէջ անկարելին կարելի ուլալը այնքան ընական է մանուկին համար:

Տարիներ առաջ ներկայ եղած է երաժշտական համերգի մը, որ երկու մասեր կը բարկանար՝ «Լողթիւն» և «Ալմուկ»: Սեկուն մէջ ծայսներ նուազագոյնի հասեր էն, իսկ լողթեան տրուեր էր լրիւ արժեքը ծայսներուն, մինչ երկրորդ բաժնին մէջ ծայսներուն առատութիւնը վերածուեր էր աղմուկի, կամ աղմկային երաժշտութեան:

«Զայսը երաժշտութիւն կը դառնայ նօթաներուն միջեւ եղած լրութիւններուն միջոցով, այլապէս աղմուկ պիտի մլլար»:

Ճու Ջեյճ (1912-1992) անգլիացի այս երգահանն է, որ լողթեան տուեր է ծայսներուն լրիւ արժեքը երաժշտութեան մէջ, միաժամանակ նոր տարածք մը բանալով ունկնդրութիւն հաւակացութեան, իր արդեւ «դասական» դարձած «4:33» երաժշտական գործով, որ խորին մէջ 4 վայրկեան եւ 33 երկվայրկեան տեւող լողթիւն մըն է, լեցուած ունկնդրութիւններուն պատահական ծայսներով՝ հազ մը, փսփսուր մը եւ այս: Այս «երաժշտական» գործը առաջին անգամ կատարուեր է Տիւդոր Դավիդ Տուդոր David Tudor դաշնակահարին կողմէ, 1952-ին, Նիւ Երքի մէջ: Դաշնակահարը կու գայ, կը ևստի դաշնամուրին առջեւ եւ ծեռը առած սեղանի ժամացոյց մը կը սպասէ որ լեցուին այդ 4:33 վայրկեանները ...

Երգահանին 1940-ական թուականներուն Ձեն Պուտտիկմին հետեւիլս ու «պատահական երաժշտութեան» իր համոզումը կը կանգնին այս գործին ետիւն եւ կը ստիպէն, որ լողթեան ունկնդրով իր ամբողջ եւլթեամբ ուշադրութիւն դարձնէ զինք շրջապատող երեւյթներուն, մանաւանդ ընութեան վրայ:

Գրեթեն նյու շրջանին է՝ 1951-ին, որ Robert Rauschenberg-ին՝ ամերիկացի գեղանկարչին (1925-2008) «Սպիտակ Գեղանկարներ»-ը կը ցուցադրուին. այստեղ ես լողթիւմը, կամ պարապ ունին կաթեւր ուր, դիտորդին ուշադրութիւնը սեւերելու համար շրջապատին եւ անոր ունեցած աղմուկութեան գեղանկարին վրայ, որ ըստ լոյսի գոյութեան եւ անոր ուղղութեան, կրնայ տարբեր երեւիլ դիտողին համար:

Այսօր սակայն այս մօտեցումը՝ լողթեան եւ պարապին հանդեա, մոռացութեան տրուած է. առօրեայով տարուած չենք անդրադառնար, որ մեր կեանքը աղմուկով լեցուած է, մանաւանդ՝ ան-հմաստ աղմուկով, որ ոչինչ կ'աւելցնէ մեր հոգեկան կեանքին, ոչ իսաղողութիւն, ոչ ալ բարձրացում դեպի աւելի լաւը:

Զափահաններ հասու են այս իրականութեան, կը փորձեն իրենց առօրեային աղմուկը ձեւով մը հաւասարակշռել աշխատանքն ետքի ժամերուն խաղաղ լողթեամբ. բայց փորդերուն համար, մանաւանդ անոնց, որոնք թուայնացած ամեն բանի մոլին դարձեր են, աղմուկի վարժութիւնը կրնայ ախտի վերածուիլ եւ յորի հետեւանքներ ունենալ:

Սիմֆոնիկ համերգի մը ելոյթներէն մէկուն աւարտին, երբ ունկնդրութիւնը կարծ պահ մը տակալին կը մասն տակը իրենց կրած տպաւորութեան, ծափահարութիւններէն անմիջապէս առաջ, քար լողթեան մէջ կը լսուի փորդիկի մը յստակ ծայսնը՝ Wow ...

Այսօրան տպաւորիչ այս կանչին տերը գտնելը երկար կը տեւէ, բայց ի վերջոյ ի յայտ կու գայ, թէ ան տասը տարեկան autistic մանչ մըն է, ընդհանրապէս լուռ: Եւ որովհետեւ միշտ լուռ է, չի խօսիր, առաջին այս տպաւորութիւնը կը ստիպէ զինք խօսիր: Ինչո՞ւ կը յիշեմ այս միայն վերջերս պատահած դէպքը. պարզապէս ըսելու համար, թէ յաճախ պէտք ունինք լողթեան, գնահատել կարենալու համար մեզ շրջապատող ծայսները, անոնց

միջեւ եղած տարբերութիւնները գիտնալու եւ ընտրութիւն կատարելու համար: Ունակութիւն մը, զոր պէտք է փոքրերուն փոխանցել, սորվեցնել:

Գրագետ Նիքոլաս Տէյ (Nicholas Day) եւ նկարիչ Թրիս Ռաշչկա (Chris Raschka) Ապրիլ 2024-ին շունչ տուած են ճուն թէյճի այս «լուռ» յեղափոխութեան եւ փոքրերուն համար իրատարակեր են 40 էջանի պատկերագիր մը, որ կը ներկայացնէ այդ «երաժշտութիւնը», «ՈՉԻՆՉ. ճուն թէյճ է 4:33» խորագոյնը:

Ոչինչը ծայս ունի՞ ինչպէս կը հնչէ:

Երբ ոչինչի մասին խօսինք, արդէն «ինչ»-ի մը մասին խօսած կ'ըլլանք, ճիշդ լողթեան պէս, որուն մասին երբ խօսինք, ա'լ լողթիւն չի մնար ...

Այդ ոչինչին մէջ ի՞նչ կրնանք լսել:

Կրնանք լսել անձեւը որ կը տեղայ,

Ծառը որ կը սօսափէ,

Կատուն որ կը նվազվայ,

Մարդիկ որոնք կ'երթան-կու գան ...

Յետեւաբար «ոչինչ»-ը երբ լսենք, բան մը լսած կ'ըլլանք անպայման:

«Ի՞նչ երաժշտութիւնը:

Ի՞նչ է լողութիւնը:

Կրնայ՝ լողութիւնը երաժշտութիւն ըլլալ:

Երաժշտութիւնը կրնայ՝ լողութիւն ըլլալ»:

Կը ունի մէկ քանին են ճուն թէյճի «Լողթիւն - Դասախոսութիւններ եւ Գրութիւններ» հատորին, ուր «Հաղորդակցութիւն» գլուխը կը սկսի է 40-էն եւ որպէս հարցումներու շարան կ'երկարի մինչեւ էջ 52. միայն հարցումներ 12 էջերու վրայ:

Այս հարցումներուն պատահաններ կա՞ն:

Գիրքը կը փորձէ այս հարցումներու գոնէ քանի մը հատիւն պատահաններ գտնել փոքրերուն համար: Երկու անգամ գիրքին երկու հասնիփակաց էջերը կը կրեն միայն «ոչինչ» բառը. կը պատկերացնէ՞ք, «ոչինչ»-ը դիտել եւ զգալ որ բան մը կը դիտես:

Ճուն թէյճի համար հարցերը շատ կարեւոր եղած են, որովհետեւ հարցումները շատ աւելի հետաքրքրական են, քան պատահանները: Յարցումները աւելի շատ հարցումներու կ'առաջնորդեն, պատահաններ տալու փոխարժեւ:

Գիրքը կը քաջալերէ ըսթերցող մասուկները մտիկ ընել, երբ կը թուի թէ լսելիք բան չկայ, եւ անշուշտ հարցումներ հարցենել:

Ճուն թէյճ կը կ'ընէ. «Կ'ուզեմ որ մարդիկ կարեւուն անդրադառնալ, թէ լսելիք որքան կայ «ոչինչ»-ին մէջ»:

Մեր փորդիկները, այդ իմաստով նաեւ աշխարհի «առաջին» երկիրներու փոքրիկները կրոսնցուցեր են մտիկ ընելու ունակութիւնը, որուն առաջին փուլը եթէ մօր երգն ու օրորն էն, երկրորդը մէջ մայրիկն հերթափներն էն (հաւանաբար երրորդ աշխարհի փոքրերը, չունենալով արդիական խաղեր եւ խաղալիքներ, տակալին կը վայելին պերճանքը իրենց մայրերուն երգին եւ մէծ մայրերուն հերթափներներն), որոնց փոխարժեւ այսօր աղմուկով կամ կեղծ ծայսներով յագեցած իրը թէ մանկական քարթումներն են: Ինչպէս կը սպասենք ուրեմն որ անոնք լսելու, ապա մտիկ ընելու ունակութիւն ծեռը բերեն:

Թերեւս ճուն թէյճի 4:33-ն ու անոր մասին պատմող գիրքը կրնան որոշ չափով այս փոքրին անդրադառներ ծնողները, որոնք լաւ կ'ըլլայ որ մտածեն մտիկ ընելու սքանչելի սպիրութիւնը իրենց զաւակներուն մէջ մշակելու մասին:

§ Պ Հ Յ Շ Ո Ւ Յ Ո Ւ Յ Ե Շ Ծ Ը

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻ ԱՆՁԱԿԱՉՈՒ

Խմբագիր՝ Զարմիկ ԶիլԱբօշեան-Պօղիկեան

Սրբագրիչ՝ Աննա Սաղպազարեան

Ձեւաւորող՝ Յովսեմ Զալօնլեան

Գրաշար՝ Անի Թոփալեան-Սարուխան

Արաբերն լուրերու թարգմանիչ՝ Մարեն Պապեան-Աղայեկեան

Կայքէջի պատահանատու՝ Ալ Պ

ՔԵՍՎՈՒ ՄԵԶ «ՀՈՂԻՆ ԶՎՅԱՆ» ԽՈՐՎԳՐՈՎ ՑՈՒՑՎՀՎՆԴԵՍ-ՎՎՃՎՈՒԹ

Հովանաւորութեամբ Բերիոյ Յայոց Թեմի Բարեցան Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մակար Սրբ. Արք. Աշգարեանի, կազմակերպութեամբ ՍՕ Խաչի Ծեսապի «Մեղրի» եւ Գարատուրանի «Գետաշէն» մասնաճիղերու վարչութեանց, Յինգաշարթի, 15 Օգոստոս 2024-ի յետմիջօրի ժամը 6:00ին, Ս. Կատուածածնայ Վերափոխման տօնին առթիվ տեղի ունեցաւ «Յողին Զայսը» ցուցահանդէս վաճառքը, Ծեսապի «Սարդարապատ» սրահին Ներս: Ցուցահանդէսին Ներկայ էին առաջնորդ սրբազն հայրը, հոգեշնորհ հայր Սուրբեր, Ազգային Վարչութեան Ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև ՍՕ Խաչի Շրջանային Վարչութեան թեմապի մասնաճիղի Ներկայացուցիչ անդամը եւ զոյգ մասնաճիղերու խաչուին:

Առաջնորդ սրբազն հօր հացի եւ աղի օրինութենեն ետք, ցուցահանդէսին բացումը կատարուեցաւ ՍՕ Խաչի քայլեղով:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ «Մեղրի» մասնաճիղի ատենապետուիի Սիլվա Լևիտան: Ան նկատել տուաւ, որ հակառակ երկրի ծանր պայմաններուն, խաչուին ամեն ճիզ կը թափէ աշխոյժ պահելու միութենական կեանքը եւ կեանքի կոչելու Սուրբահայ Օգևութեան խաչի նպատակը:

Ազա Ներկայացուցաւ «Յողին Զայսը» խորագիրը կրող կենդանի պատկեր մը, որուն միտք բանին հողին բերքը եւ քեսացիին աշխատանքը Ներկայացնելս էր: Պատկերը մեծ հետաքրքրութիւն խաչի նպատակը:

Ստեղծեց Ներկաներուն, յատկապես առաջնորդ սրբազն մօտ:

«Յողին Զայսը» ցուցահանդէսը հարուստ էր Ծեսապի հողին արտադրութիւններով, որոնք խաչուին ծեռամբ ու ճաշակով հրամցուած էին, ինչպես՝ թոնիրի հացը, աւանդական բլեղը, տեսակաւոր չիրեր եւ պահածուներ, անուշեղնի տեսակներ եւ համեմատական համար առաջնորդ սրբազն մօտ:

Ուստեածութեան, որոնց կողքին՝ ձեռագործ, ասեղնագործ, տպածուներ եւ օճառներու տեսականի:

Այս առիթով իր հայրական խօսքը ուղղեց սրբազն հայրը, որ նախ Ս. Կատուածածնայ Վերափոխման տօնին խորհուրդը պարզելով շնորհաւորեց Ներկաները, ապա գնահատեց ՍՕ Խաչի զոյգ մասնաճիղերու խաչուին երած հսկայ աշխատանքը, բարի երդ

մաղթելով անոնց:

Աւարտին ՍՕ Խաչի Շրջանային Վարչութեան քեսապի ներկայացուցիչ Սոյի Արքիկեան Ծեսապի զոյգ մասնաճիղերուն կողմէ սըրբազն հօր նուիրեց բկեղով, թոնիրի հացով եւ պտուղներով լեցուն խորհրդանշական կողով մը:

Չորս օրեր շարունակուող ցուցահանդէսը ունեցաւ պատկառե-

լի թիւով այցելուներ Յալեպէն եւ զանազան շրջաններէ ժամանած:

Ցուցահանդէսին Ներկայացաւ նաեւ Սուրբիոյ խորհրդարանի նորման երեսփոխան Մարիա Գաբրիէլեան, որ բարձր գնահատեց տարրուած աշխատանքը եւ մեծ հետաքրքրութիւն ցուցաբերեց ցուցադրուած նիւթերուն նկատմամբ:

Ցուցահանդէսը ուղիղ եթերով սփռուեցաւ Ռատիո Երազին միջոցով:

Ծեսապի զոյգ մասնաճիղերու խաչուին երած անձնուեր աշխատանքին կողքին, «Յողին Զայսը» ցուցահանդէս-վաճառքին իր աշակեցութիւնը բերաւ ՍՕ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը:

Նարինէ Փանոսեան

ԱԱՆԴԱԿԱՆ ՌԻՆՏԻ ՕՐ...

▼ Սկիզբ՝ էջ 12

աղօթքով եւ օրինանքով:

Կրամն հայաբնակ գիւղի Ս. Ստեփանոս Եկեղեցւոյ վարչութիւնն ու տիկնաց յանձնախումբը սրահին Ներս պատրաստած էին սիրոյ սեղան: Ընթացքին, Արք. Տ. Վազգեն Աւագ Զինյ. Ջեօշկերեան բարի գալուստի խօսք արտասանեց իր եւ համայն Արամ գիւղի հայորդին երուն կողմէ, ուղղուած Արագածոնի սրբազն հօր եւ իրեն ընկերակցող պատուիրակութեան, գոհունակութիւն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց սրբազն հօր հայութեան համար:

Դպրաց դասը «Սեղանն է Առատ» երգով ծաղկեցուց սիրոյ սեղանը, ապա սրբազն հօր պատուին երգեցին Զարեն Տէրմենճեան-Դետրուսեան, ոդիկներ՝ Յակոր Աղա Ակիկեան եւ Խայա Յանունիկ, ապա Լենա Գրտանեան-Դետրուսեան: Գիւղի բնակիչներէն Պարգեւ Ֆարահ շնորհակալութիւն յայտնեց սրբազն հօր՝ իր հայրական խնամքին եւ ներկայութեան համար, իսկ գիւղի երիտասարդները երգերով ողջունեցին Ներկաները: Խօսք առա Ազգային Վարչութեան ատենապետ Ժիրայր Ռէհսեան, որ անդրադարձ գիւղին առնչուող ապագայ ծրագիրներուն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց բնակիչներու շերմ հիւրընկալութեան համար: Աւարտին, առաջնորդ սրբազն հայր Ներկաներուն ուղղեց իր հայրական խօսքը, յայտնելով իր ուրախութիւնը գիւղի բնակիչներուն բժախնդրութեան եւ գիւղը պահպանելու ի խնդիր անոնց կատարած աշխատանքներուն համար: Սրբազն հայրը պատրաստակամութիւն յայտնեց ամեն տեսակու գօրավիճ կանգնելու գիւղի հայորդին երուն:

Աւարտին, յիշատակի խմբային լուսանկար մը առնուեցաւ:

ՀՈԳԵԿԱՆ ԳԻՒՏ

Պերթիկեան եւ Դանիէլեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բղոք անոնց, որոնք անձնամբ, ծաղկապակով, նուիրատուութեամբ կամ հեռածայնով մասնակից դարձան իրենց հարազատին՝

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՍԱՐԳԻՍ ՊԵՐԹԻԿԵԱՆԻ

մահուան սուզին:

Դանկուցնայի բատասունի հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի Կիրակի, 25 Օգոստոս 2024-ին, յաւարտ Ս. եւ Անմահ Պատարագի, Ս. Սսուածածին Եկեղեցւոյ մէջ, Վիլլաներ՝ Յալէպ:

Եթե հոգեհանգստեան արարողութեան, ցաւակցութիւնները պիտի ըսդունուին Եկեղեցւոյ ներքնասրահը:

ԳԱՆՉԱՍԱՐ

Մարզական

Ռաֆֆի Միլահեան

ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԱՐԴԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԵՐԸ

- Հալեպի փինկ-փինկի ախոյեանութեան մրցումներուն, Սըքթ յումբի խաղացող Յովիկ Միսաբեան տիրացաւ Հալեպի տղոց երեցներու ախոյեանութեան: 14 տարեկան Յովիկը իր մասնակցութիւնը բերաւ երեցներու մրցումներուն եւ կրցաւ Ներկայանալ բարձրորակ խաղարկութեամբ: Յովիկին հետ մրցողները 25 եւ վեր տարեկան խաղացողներ էին:

- Անցեալ շաբթօւան ընթացքին Դամասկոսի մէջ տեղի ունեցաւ Սուլիդի պատրեթի և Փութպոլի ախոյեանութիւններու արհեստավարժութեան օրենքները սահմանելու խորհրդաժողովը, որուն ընթացքին քնարկուեցան յաշչիկայ տարեշրջակի մրցաշարքի օրենքներն ու պայմանները, ինչպէս նաեւ սահմանուեցաւ տարբեր ակումբներէ փոխադրուելու խաղացողներու թիւը:

ՄԻԶԱՉԳԱՅԻՆ

ՈՒՍՄ ՄԱՏՐԻՏ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՍՈՒՓԾՐ ԳԱԻԱԹԱԿԻՐ ԴԱՐՁԱՒ

Սպանիոյ ախոյեան եւ Չեմփինզ լիկի գաւաթակիր Ռեալ Մատրիտ նուաճեց Ելրոպայի Սուփըր գաւաթը: Լեհաստանի մայրաքաղաք Վարշավայի մէջ տեղի ունեցած խաղին, իտալացի Գարլո Վաչելութիի գլխաւորած

խումբը տիտղոսը վիճարկեց Ելրոպայի լիկի գաւաթակիր, իտալական Վերանքայի հետ եւ յաղթեց 2 - 0 արդիւնքով: 59-րդ վայրկեանին, հանդիպման հաշիւը բացուած յայտարարեց ուրուկուեցի կիսապաշտպան Վալվերտին, որուն կոլային փոխանցումը կատարեց պրագիլի յարձակող Վինչենտին, անգլիացի կիսապաշտպան ճուտ Պելինկամբն փոխանցում ստանալով Ֆրանսայի հաւաքալանի 25-ամեայ յարձակող Ջիլիան Մպաֆի նշանակեց իր առաջնի կոլը արքայական խումբին հետ: Ամելցնեմք, որ Ռեալ 6-րդ անգամ ըլլալով կը նուաճեց Ելրոպայի Սուփըր գաւաթը: Նախորդ անգամ ան նուաճած էր զայն 2022-ին:

ՄՊԱՓԵ ԻՐ ՄԱՐԴԱԿԱՊԻԾ ՆԱՏԱԼԻՆ ԼՈՒՐԵՑ

Սպանիոյ Ռեալ Մատրիտ խումբի նորեկ յարձակող Ջիլիան Մպաֆի «Լա Լիկա»-ի իրառաջն հանդիպումըն ետք, անձնական մարզաշապիկը նուիրեց սպանացի թենիսի խաղացող Ռաֆայէլ Նատալին: 18 օգոստոսին, մատրիտեան ակումբը Սպանիոյ առաջնութեան առաջին փուլի մրցումներուն մրցակից ունեցաւ Մայորքան: 14-րդ վայրկեանին Ռեալի կոլին հեղինակը դարձաւ Ռոտորիկոն, իսկ հիւրընկալ խումբը իր հաւասարութեան կոլը նշանակեց 56-րդ վայրկեանին:

ԽԱՉԲԱՌ (ՄԽ 502) Պատրաստեց՝ Մարինա ԶիլԱրօշեան-Պողիկեան

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Յորիգոնական

- Յիւանուրլիմիլ փոխանցել: Դաշտ, արտ:
- Բարանձաւ: Տարի մը անունը:
- Սարսափ: Չրահով պատեր: Անձնական դերանուն:
- Կեանի Վերջ: Կանաչութիւն, մարզ:
- Անսկզբնատառ՝ դատարկ: Ցաւի ճիչ:
- Յորդորել: Գոյութիւն ունին:
- Յայ Առաքելական եկեղեցւոյ Տերունի հինգ տօները այդպէս կը կոչուին: 301:
- Բաղաձայն տառեր: Յակառակ՝ թիւն: Ծաղկապ:
- Կմուսինը մահացած կին: 7400:
- Արգելական: Կրցախեան ազատամարտի հերոս Վարդան Սուտիանեանի ծածկանունը:
- Կրկուած ծայնաւորներ:
- Վայրի աղաւնի: Այս սրբուիին, որուն նուիրուած ուխտի օր կատարուի Եագուափիէ մէջ:

Ուղարկացիաց

- Փոթորիկ: Մտերիմ:
- Ասպար: Յանքային համեմ:
- Տարածի միաւոր: Յաւատարիմ, պարկէշտ:
- Յակառակ՝ ճերմակ սաւան, որմով հայ կինը կը ծածկուեր փողոցւելու պահուն: Արական անուն: Տարի մը անունը:
- Տղամարդ: Մութ: Զայնանիշի:
- Մեկ խորանարդ սանթիմեթր թորեալ չուրի չափ: Լեզուով մը՝ այս: Յակառակ՝ կողմ:
- Գուսան Յայկազունի կողմէ գրուած հայրենասիրական երգ. «....., միացէք»: Յարաբերական դերանուն:
- Մտիկ ընէր:
- 5200: Ծաղիկի տեսակ:
- Պատշաճ: Պէս:
- Սերգեյ Փարաջանովի նշանաւոր ֆիլմը. «..... գոյսը»: Յաստատական պատասխան:
- Զիու բերնին երկաթը:

ԽԱՉԲԱՌ (ՄԽ 501)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	մ	ո	ա	յ	լ		հ	բ	ա	տ	ա	պ
2	ճ	ա	ն		ի	ն	ի	ր		տ	տ	
3		մ	դ		ա		բ	ա		մ	թ	
4	տ	ի	թ	բ	ա	ն	ց		ի	պ	ս	
5	ն	կ	ա	տ	ա	ն	ո	ո	ւ	տ	պ	
6	ա		լ	ւ	ա	ւ		ա	ր	տ		
7	ն		ի	ւ	ի	ւ		ն	կ	ա		
8	կ	ի	հ	ա	լ		յ	ո		կ	ա	
9		ի	մ		ա	տ	ր	ո	ւ	ն		
10	ա	ն	կ		ն	ո	ւ	2	ա			
11	տ	ր	ի		ն	2	ա	ն		ն		
12	բ	ա	ն	ը			կ	ա	մ	դ		

Է ա օ լ ա օ թ

օնչ անթ մԱԾ
26/8

23° 37°

օնչ նթ մԱԾ
27/8

23° 36°

անչ նթ մԱԾ
28/8

22° 37°

թջ բ մԱԾ
29/8

23° 38°

ձօն մ մԱԾ
30/8

23° 39°

թմ բ մԱԾ
31/8

22° 38°

իջ բ մԱԾ
1/9

23° 37°

11

11

